

Про деякі змістовні елементи рецидиву злочинів в Україні

Колб С.О., старший державний ревізор-інспектор Луцької ОДПІ ГУ Міністерства доходів і зборів України у Волинській області

Відповідно до вимог ст. 34 КК України рецидивом злочинів визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин [1].

Виходячи з цього, до ознак рецидиву науковці відносять наступні:

1) особа вчиняє два чи більше одиничних злочинів, кожен із яких передбачений у КК як самостійний (окремий) склад злочину.

Як свідчить практика, в УВП такі суспільно небезпечні діяння характерними є при вчиненні дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК) [2, с. 162-182];

2) злочини, що утворюють рецидив, мають бути тільки умисними.

При цьому, як це впливає з п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання», виходячи з того, що згідно зі ст. 34 КК рецидивом злочину визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин, не зняту або не погашену в установленому законом порядку, у кожній справі необхідно з'ясовувати відповідні дані.

Для вирішення питання про наявність рецидиву не має значення, чи був закінчений умисний злочин, за який особа засуджується за останнім вироком суду або засуджувалась раніше, а також була вона виконавцем чи співучасником цих злочинів [3, с. 235].

Поряд з цим, згідно статистичних даних та результатів спеціальних наукових досліджень щорічно в УВП України засудженими до позбавлення волі вчиняються як умисні злочини: убивство ст. 115 КК; умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК); втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК); ін.); так і злочини з необережності: вбивство через необережність (ст. 119 КК); необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК); порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК); ін. [4, с. 64-68], які, як вірно зазначила В.С. Батиргараєва, через законодавчу недоречність та конструкцію ст. 34 КК, при визначенні питомої ваги рецидиву в загальній структурі злочинності не враховуються [5, с. 71-72];

3) злочини, з яких складається рецидив, віддалені один від одного проміжком часу, який може бути як досить тривалим (так званий рецидив, віддалений у часі), так і коротким.

Зокрема, як встановлено С.Ю. Лукашевичем [6, с. 101] та іншими вченими [7, с. 93], після засудження особи, що судом, позбавлені волі, повторні злочини вчиняють, як правило, на протязі перших місяців (до 1 року) відбування даного покарання;

4) особа, вчиняючи новий умисний злочин, повинна мати не зняту або не погашену судимість за попередній умисний злочин [8, с. 124].

Як з цього приводу зазначено у п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», при вирішенні питання про наявність рецидиву злочинів або повторності злочинів, коли таку повторність утворює злочин, за вчинення якого винну особу було засуджено раніше, судам необхідно перевіряти, чи не усунуто законом злочинність і караність попереднього діяння, чи не погашено або не знято судимість за цей злочин [9, с. 450].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Прийнятий 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Копотун І.М. Теоретико-прикладні та правові засади запобігання злочинам, що зумовлюють виникнення надзвичайних ситуацій у виправних колоніях України: дис...докт. юрид. наук / 12.00.08 – Одеса: Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2014. – 510 с.
3. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовт. 2003 р. № 7 // Постанова Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 231–245.
4. Боднар І.В. Кримінологічні засади запобігання вчинення злочинів у кримінально-виконавчих установах закритого типу: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Боднар Ігор Володимирович. – Х., 2012. – 244 с.
5. Батиргараєва В.С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми: моногр. / Батиргараєва В.С. – Х.: Право, 2009. – 576 с.
6. Лукашевич С.Ю. Кримінологічна характеристика та попередження злочинності засуджених в місцях позбавлення волі: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Сергій Юрійович Лукашевич. – Х., 2001. – 200 с.

7. Колб О.Г. Установа виконання покарань як суб'єкт запобігання злочинам: дис... докт. юрид. наук / 12.00.08 – К.: НАВСУ, 2007. – 513 с.
8. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / За заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – Т. 1: Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 376 с.
9. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / упоряд. В.В. Рожнова, А.С. Сизоненко, Л.Д. Удалова. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 445-452.

Роль і значення органів самоорганізації населення в контексті проведення в Україні антитерористичної операції

Юрковська Л.Г., викладач кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор **Олійник А.Ю.**

Останні рік в Україні позначився виникненням нових зовнішніх і внутрішніх загроз державному суверенітету та територіальній цілісності нашої країни. Як наслідок, сьогодні на території Донецької та Луганської областей триває антитерористична операція (далі – АТО). Система органів державної влади та місцевого самоврядування потребує істотного реформування з врахуванням нових завдань, що виникають в контексті проведення АТО. Вказані обставини викликають необхідність перегляду потенціалу можливостей органів самоорганізації населення як одного з елементів системи місцевого самоврядування в Україні в контексті оптимізації та підвищення ефективності вирішення, передусім, гуманітарних завдань як на території проведення АТО, так і за її межами, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Серед вітчизняних досліджень системи місцевого самоврядування в Україні, у яких розглядаються, зокрема, і актуальні проблеми організації та діяльності, функцій та повноважень ОСН можна виділити роботи таких провідних вітчизняних вчених, як О.В. Батанов, В.В. Кравченко, П.М. Любченко, А.Ю. Олійник, М.В. Пітцик, С.Г. Серьогіна, Ю.О. Фрицький та інші, а також дисертаційні дослідження Д.В. Кольцової, Н.В. Мішиної, О.С. Орловського, О.Г. Остапенко тощо. Однак вказані дослідники не розглядали потенціал можливостей, функцій і повноваження ОСН під час збройних конфліктів на території нашої держави, оскільки протягом усієї сучасної історії незалежної України таких конфліктів не відбувалося, а саме їх виникнення вважалося малоімовірним.

Слід зазначити, що в Законі України «Про органи самоорганізації населення» [1] визначаються їх основні завдання (стаття 3) та власні повноваження (стаття 14) з врахуванням мирної ситуації в Україні, адже сам Закон був схвалений у 2001 році. Щодо делегування повноважень для ОСН, то на даний час вказана норма у Законі зберігається, проте у проекті Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)» ОСН хоча і згадуються фрагментарно, однак пропонується істотна зміна обсягу і змісту компетенції ОСН, оскільки сільські, селищні, міські ради зможуть наділяти ОСН не частиною власної компетенції, фінансів, майна, як це передбачено законодавством на даний час, а частиною компетенції своїх виконавчих органів. [2]

Вказана новела, за умови набуття нею чинності, з одного боку, потенційно може вирішити колізію, що має місце сьогодні між вище згаданими нормами Закону України «Про органи самоорганізації населення» та нормами Закону про місцеве самоврядування, який не передбачає у місцевих рад можливостей делегування власних повноважень іншим органам. З іншого боку, на практиці ОСН потенційно зможуть отримувати окремі владно-розпорядчі повноваження виконавчих органів місцевих рад, що позитивно позначиться на можливостях їх реального конструктивного впливу на ті чи інші локальні явища та процеси, характерні для відповідних підвідомчих їм територій.

В контексті пошуку більш оптимальних та ефективних шляхів подолання негативних для гуманітарної сфери наслідків проведення АТО вище вказані потенційні додаткові можливості ОСН мають надзвичайно важливе значення.

Окрім цього, і серед власних повноважень ОСН, передбачених статтею 14 Закону України «Про органи самоорганізації населення», є ті, які ефективно можуть бути використані як на територіях проведення АТО, так і за її межами.